

una quartera, i aquesta és la 1/4 part d'una hectàrea» I el mateix Ruyra feia dir a un personatge del seu *Idilli d'en Temme* (1919): «vui arrabassar un bosc que tinc, i també ensarmentar-lo, oi més, vui pendre a preu cotat d'arrendament uns quants *saions* de pla» (Pinya de Rosa II, 166). També el DAG recull a St Fel·liu de G. «bocí de terra que no arriba a una vessana i que un mateix se conrea».

Però el mot no és solament d'aquesta zona NE, car en el DAG es transcriu una nota de MrnAguiló «a les 10 Guilleries i Pna de Vic deixen un any un tros de terra erma, amb l'obligació de llaurar-la i afemar-la molt, i tot l'esplet és per qui fa dit treball, l'amo de la terra l'any següent la sembra pel seu compte y s'hi fa molt blat»; en el mateix DAG es dona una altra notícia, 15 relativa a la PnaVic, però mal entesa (hi ha senyal d'haver deixat l'acabament en suspens i d'aquí deu venir el malentès que ens crea el publicador Montoliu) «el qui mena una secció de terra d'altri per un terme d'anys, com una róta que mena el roter, una artiga 20 l'artigaire &» devia acabar dient «es diu *saioner*» o cosa semblant (ara sembla que *saio* sigui la denominació del conreador).

De fet en tinc notes directes de la zona Ter amunt d'allà A Besora de Sant Quirze m'ensenyaven de lluny 25 l'indret d'una gran penya dita a *Roca-saionada* explicant que és «perquè en el mig de la roca hi ha unes vives d'herba» (1953); o sigui que, també per a ells, *saio* és una tira o sector de camp, amb herba que hi creix. A Ripoll vaig anotar «menar *saions*» per 'menar 30 peces de terra (que no són pròpies)' (1953), a Llanars, en dir-me que més avall de Rocamóra hi ha els *saions* de La Closa, aclariren «vol dir peces de terra de l'un i de l'altre» (1935).

D'enlloc, però, no és tan conegut el mot com de les 35 Illes. Ja el recollí el DFgra «*sayó* m solc, *emelga*, lo de entre solc y solc: *almanta*». El dicc. de Mn Tarongí («Un Mall») definia «*celló*: espai de terra que es deixa entre dos solcs grossos quan s'ha de llaurar o quan se sembren plantes que s'han de regar». Un amic 40 felanixter, que és de fora-vila, em deixava, en llegir la meua nota de Ripoll, uns mots al dors: «per ca-me-va, *seio* és una trinxa, un bocí d'un tros de terra, llaurant es diu —M'ha quedat un *seio* sense fer— És a dir: no he acabat de llaurar tot el tros, hi ha una 45 franja sense llaurar». En especial tenim les detallades i ben observades descripcions de Rokseth, *La Culture des céréales à Majorque*, 58, d'on resulta ben precisada la noció de «franja de sembradura». També resulta així del que em deia el meu informant de Sencelles, que a 50 la partida «Es Plans de Binial» «només hi ha dos *saions*» (1964), no sé si exagerant un poc per ponderar la petitor d'aquell paratge.

És clar que hi ha l'acc. «solc, *emelga*» que diu el DFgra, però reparem bé en com ho diu el DAG 55 «(Mall.) solcs a gran distància, que fan per dividir o compartir un terrer, sementer etc., quan la terra està llaurada i no sembrada» arriba, doncs, a designar un solc o la seva pórca, però només en tant que part característica de la franja de sembradura, que així que-

da definida. Anàlogament hem d'entendre la definició d'AMAlcover «*seyoner*: el llaurador qui fa *seions* solcs ensà i enllà, per servir de guia an els altres llauradors» (BDLC VI, 137), i la que posa AlcM a § 1. A Men: «divisió d'un camp compresa entre dos solcs paral·lels; solc paral·lel a altres, per senyalar les divi- 5 sions d'un camp de sembradura», «*aceyonar*: fer els solcs que senyalen, fins on han de tirar el blat per sembrar: derivat de *ceyó*», Moll (AORBB 1928, 234, § 827; *Misc Alcover, Dial de Ciutatella*, 421).

Endevinem que a part de la pórca, i per fer-la més visible, s'hi deu posar en certs llocs una espècie de coronament vegetal; i per això el DAG atribueix a «Catalunya» l'acc «grapats de palla o canyes per senyalar la sembradura en els camps llaurats». Griera: «els *seions* es marquen amb grapats de palla arrengrats» (BDC XI, 97). I això s'estén a d'altres rengles vegetals, car així entenem la definició de *saio*: «c/u. dels feixos d'herba que porta la bèstia de càrrega als cantons; c/u dels pilots d'herba que van a cada costa de la carreta i que en sobressurten bon tros», que dona Volart per a Cerdanya (BDC II, 56), cf. infra l'acc. del Roergue.

Aquest mot ha estat més il·lustrat per la llengua francesa, on avui *sillon* ha esdevingut el nom del solc de llaurar, reemplaçant l'antic celtisme *roie* (mod *raie*), germà del nostre REGA Però la forma antiga d'aquest mot francès havia estat *seillon*, i el seu sentit de primer fou si fa no fa el que és bàsic en la nostra llengua.

Bloch deia «anc. fr. *seillon, soillon*: mesure de terre d'environ 20 perches»; Wartburg en la nova ed. de Bloch, en conjunt, ha millorat molt l'article, i aclareix: «*seillon* est encore très répandu, surtout au sens de 'bande de terrain, planche de labour'. À l'origine c'est la bande de terrain qui est laissée à un paysan dans la répartition de la terre arable»; «cette bande peut être plus ou moins large». Fins aquí està bé i tot és segur.

En l'explicació, però, que dona del canvi de sentit en la ll. literària ja es desvia massa: «c'est ainsi qu'il a remplacé dans certaines régions le mot *raie*» «là où les champs sont labourés en entier, elle n'a plus que la largeur d'un sillon, et ce mot prend ainsi la sign. de 'sillon'»; gran exageració: una «faixa» de terreny tan estreta com un solc! Fóra no res: massa es veu que Wartburg no mira prim en les coses camperoles i agrícoles. El canvi no ha vingut de tanta estreïtor, sinó d'una metonímia: la pórca limítrofa és la cosa característica en el saió, d'aquí l'aplicació del mot a la pórca, que de tota manera té certa amplada, i de la pórca va acabar per aplicar-se al solc. Com deia Bloch: *sillon* «dans quelques parlers de la région bourguignonne, et surtout de l'Ouest, il signifie 'ados'».

La història dels mots PÓRCA/REGA i cast. AMELGA (DCEC) presenta la mateixa oscil·lació entre les tres nocions: de l'indoeur Pĕrkā va sortir d'una banda el ll. *porca*, o sigui 'pórca', però d'altra banda el cèlt. RIKĀ i el germ. FURHA (> angl. *furrow*, alemany 60 *furche*) que designen el solc. El cast. *amelga*, prové de